

Læremidler i Almen Sprogforståelse i et flersprogethedsdidaktisk perspektiv

Almen Sprogforståelse er et forløb, der i sit design går på tværs af sprogfagene, og læsningen af læreplaner og vejledninger til forløbet levner ingen tvivl om det tværspørglige sigte med forløbet. Dette tværspørglige sigte kan i et bredere europæisk perspektiv forstås i relation til Candelier et al. (2012, pp. 6-7, se i en dansk kontekst: Daryai-Hansen 2018), der definerer tre hovedtilgange til flersprogethedsdidaktik:

Integreret sprogdidaktik: en didaktik, der bygger bro mellem skolesprogene, og som bruger skolens fælles sprog (her dansk) som sammenligningsgrundlag

Interkomprehension: en didaktik, der sigter på at skabe gensidig forståelse mellem beslægtede sprog, fx ml de skandinaviske sprog eller de romanske sprog

Éveil aux langues: en didaktik, der sigter på udviklingen af sproglig opmærksomhed gennem inddragelse af andre sprog

Særligt den integrerede sprogdidaktiske tilgang er stærkt repræsenteret i læreplanerne fra 2004 og frem til i dag; dette belyses i en kommende artikel om læreplanerne af Daryai-Hansen & Krogager Andersen. Den integrerede sprogdidaktik fremstår tydeligt, idet samarbejde, sammenhæng og samspil mellem sprogene fremhæves tydeligt. Interkomprehensionen er tilstede igennem fokus på interlatin og moderne videnskabssprog, og Éveil aux langues-tilgangen er repræsenteret i den vinkling, der lægges på arbejdet med latin og oldgræsk: at de skal bidrage med noget ukendt og perspektiverende.

I projektet *Plurilingual Education* arbejder vi på en tydeliggørelse af forløbets flersprogethedsdidaktiske karakter, bl.a. gennem vores valg af undervisningsmaterialer (se for mere information: plurilingualeducation.ku.dk). Som en del af projektforbereðelsen har vi derfor foretaget en flersprogethedsdidaktisk læsning af en række udgivelser, der sigter specifikt på Almen Sprogforståelse med henblik på at identificere de materialer, der giver bedst mulighed for at arbejde inden for hver af de flersprogethedsdidaktiske tilgange: integreret sprogdidaktik, interkomprehension og Éveil aux langues. I lyset af projektets særlige interesse for elevernes sproglige ressourcer er også dette fokus taget med i læsningen, og for hvert af materialerne angives i det følgende den andel af materialet, der faciliterer hver af de didaktiske tilgange. For at undgå en skævvridning af repræsentationen, udgør særlige latindele/kapitler deres egen kategori.

Materialerne er udvalgt med sigte på en bredde i repræsentationen, og kun fysiske udgivelser er medtaget her. Opstillingen er kronologisk, og starter således med de ældste materialer.

De læste materialer er:

Andersen, Hanne Leth (2005) *Sprog i bevægelse. Almen sprogforståelse på tværs*. Århus: Systime

Andersen, Line (2005) *Almen sprogforståelse*. Frederiksberg: Dansk lærerforeningens Forlag

Christensen, Folmar, Larsen & Tortzen (2005) *Babelstårnet*. København: Gyldendal

Dittmer & Laursen (2005) *Pygmalion – indføring i Almen sprogforståelse*. Systime

Bjerre, Forsberg & Ravn Nielsen (2008) *Ind i sproget. Grundbog til almen sprogforståelse*. Århus: Systime

Nedergaard & Jensen (2011) *Qvo vadis. En lærebog til latindelen af almen sprogforståelse*. Århus: Systime

Gottschalk & Terp (2013) *Sprogenes verden*. København: Gyldendal

Brusgaard, Mette & Uhre Hansen, Allan (2018) *Jeg er sprog*. Aarhus: Systime

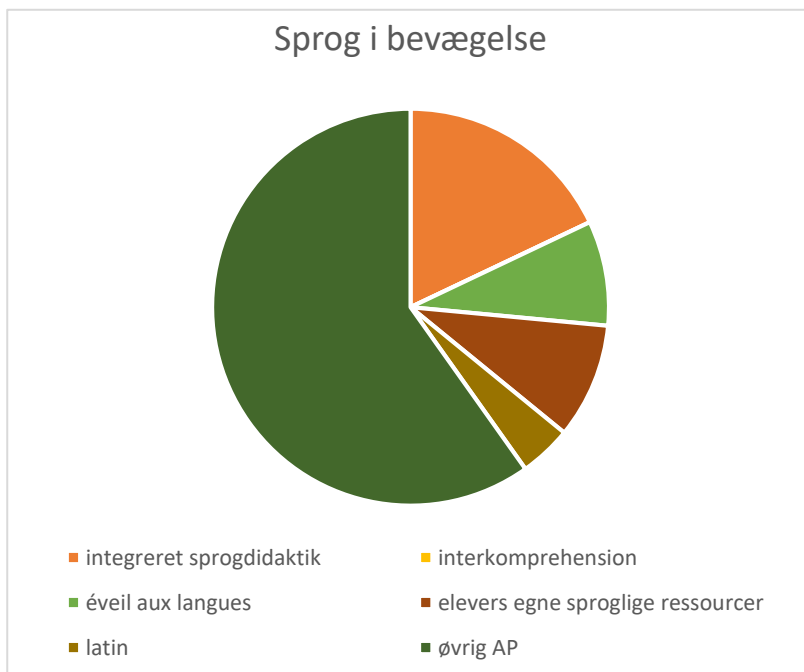
Herman, Lange & Sinding (2020) *Sprog på spil*. København: Gyldendal

Andersen, Hanne Leth: *Sprog i bevægelse*

Dette er en bog om sprog, der tager tydeligt udgangspunkt i læreplanens bestemmelser og formidler metasproglig viden inden for de i læreplanen angivne områder. Der er tale om en læsebog med refleksionsspørgsmål, snarere end en arbejdsbog, og den er forsynet med et forord,

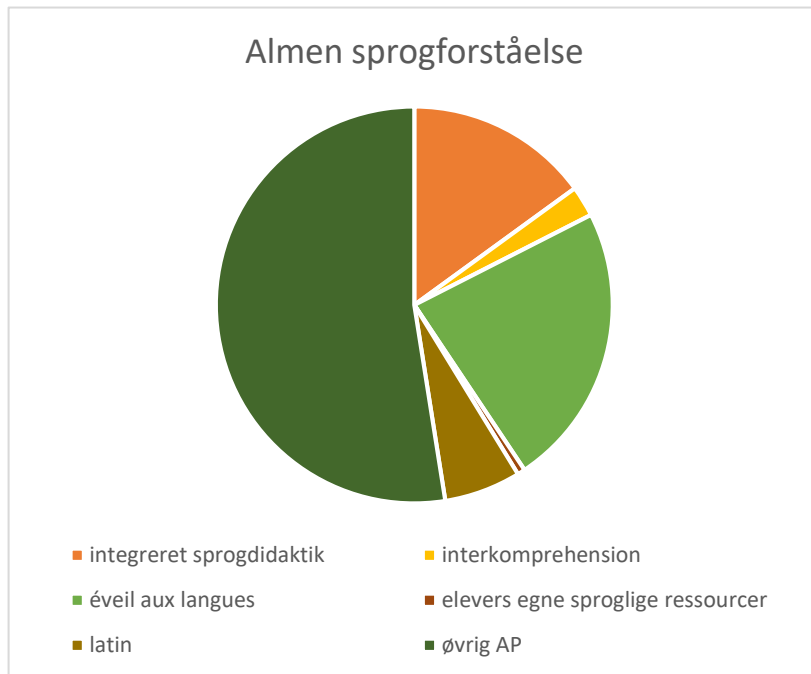
der synes henvendt til underviseren.

Bogen lægger op til refleksion over sprog og fremhæver eksplicit en kobling mellem sproglig bevidsthed og sproglig bevidst praksis.

Andersen, Line: Almen sprogforståelse

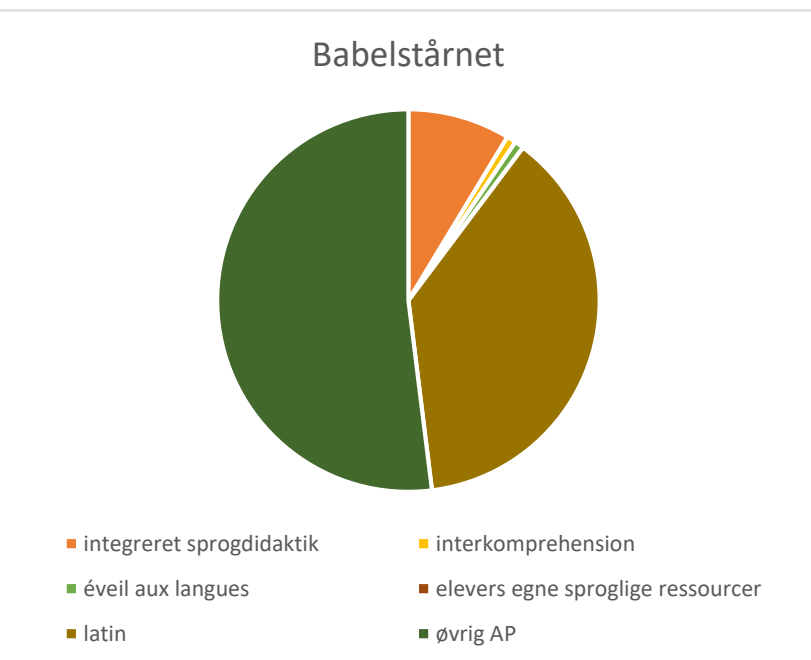
Denne lærebog er skrevet med udgangspunkt i 2004-læreplanen og et undervisningseksperiment

med fokus på tværsproglig grammatikundervisning. Der foreligger en separat lærervejledning, der introducerer til læremidlet samt til den tværsproglige tilgang. Dette materiale bygger i høj grad på en sammenligning mellem dansk og andre sprog – både skolesprogene perspektiveringer til andre sprog. Der er et tydeligt fokus på metasproglig refleksion og analyse. Latin inddrages i denne bog på linje med de øvrige skolesprog, men der er ikke nogen særskilt latindel¹.

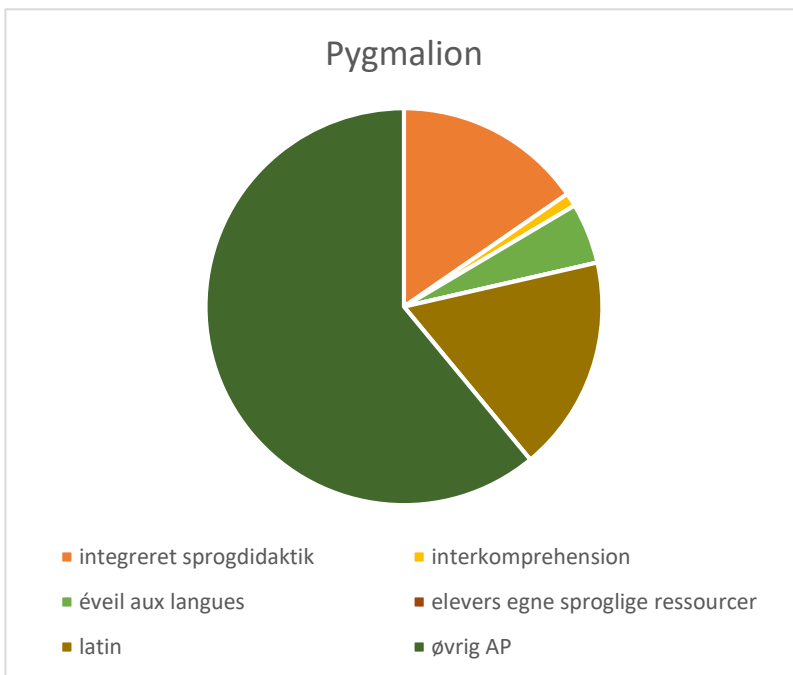
Christensen, Folmar, Lasen & Tortzen: Babelstårnet

En af de allerførste udgivelser til AP. Bogen har en tydelig almendel og en latindel, hvor

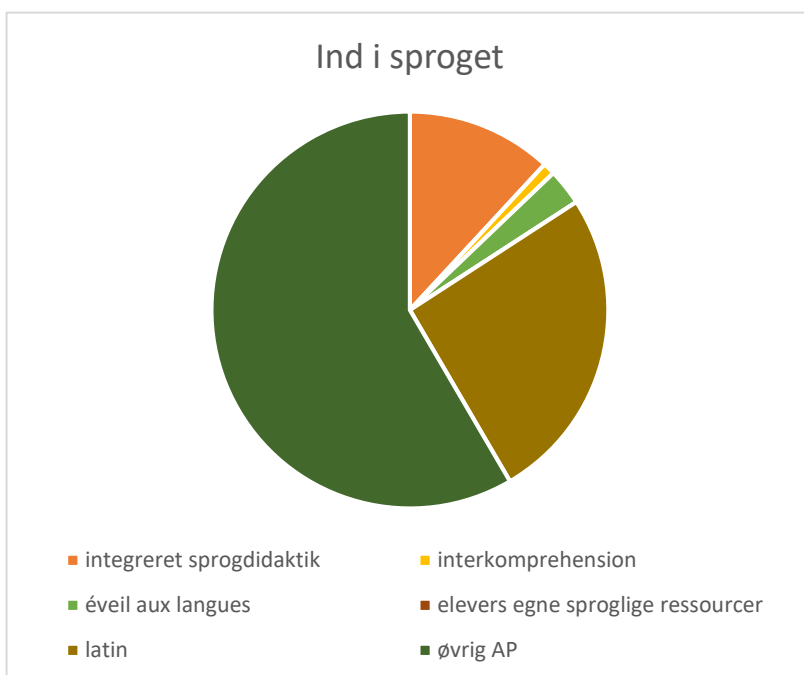
udgangspunkt i nutidige, dansksprogede tekster fra elevernes egen verden, og der arbejdes ikke eksplicit tværsprogligt, men med fokus på de emner og problemstillinger, som er særligt relevante for danske sprogbrugere. Bogen tager udgangspunkt i 2004-læreplanen og dækker emnerne derfra.

Dittmer & Laursen: Pygmalion

Anvendelsesorienteret, komparativ grammatikfremstilling med primært fokus på dansk og latin. Latin anvendes i høj grad perspektiverende; der er altså fokus på latin som et sprog, der er væsensforskelligt fra dansk. Den almene del af bogen har løbende elementer af integreret sprogdidaktik, hvor der primært refereres til latin, men også til tysk og engelsk. I visse tilfælde inddrages desuden fransk og italiensk. Bogens titel refererer til Pygmalion og My Fair Lady, der bruges som grundlag for at præsentere sociolingvistikken og dialektologien.

Bjerre, Forsberg & Ravn Nielsen: Ind i sproget

Dette materiale lægger ifølge indledningen vægt på opgaver, der vækker undren, dvs. metasproglig refleksion. Der tages udgangspunkt i dansk, men morfologien gennemgås selvstændigt for tysk og engelsk, og der perspektiveres til fransk, spansk og latin. I materialet indgår mange uddrag af skønlitteratur, der gøres til genstand for sproglig analyse. Der er en selvstændig latindel, der bl.a. arbejder med induktiv grammatik.

Nedergaard & Jensen: Qvo Vadis

Da denne udgivelse er lavet specifikt til latindelen af AP, er der kun få elementer af flersprogethedsdidaktisk karakter deri. Derfor fremstilles indholdet ikke kvantitativt. Der er imidlertid et komparativt element i bogens gennemgående sammenligning af latin med dansk og lejlighedsvis sammenligning med engelsk. De sammenlignende elementer vedrører både morfologi, sproghistorie og leksikon.

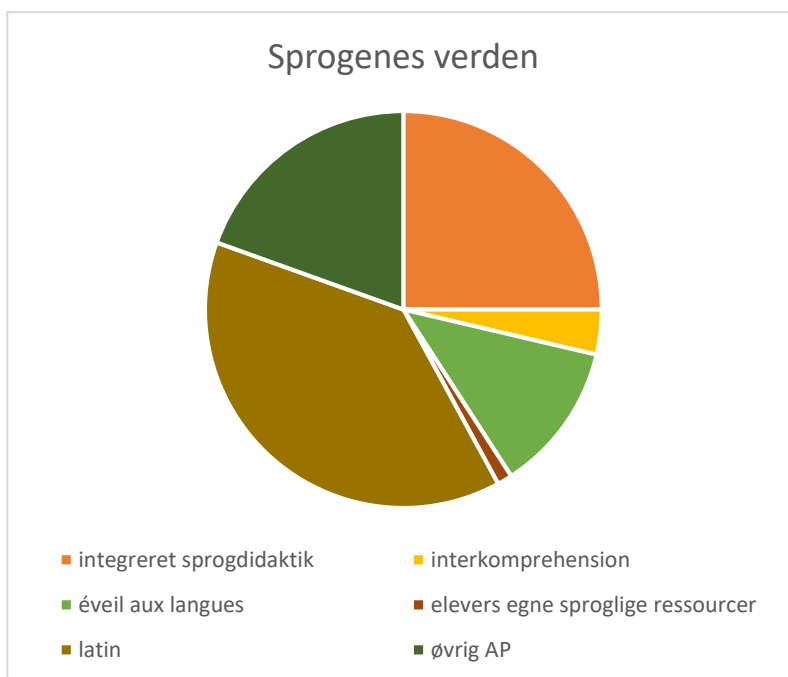
Ligeledes har bogen et element af sproglig opmærksomhed og åbner gennem sin kobling af latin af Harry Potter op mod metasproglig refleksion med flersprogligt perspektiv.

Gottschalk & Terp: Sprogenes verden

Denne bog er tydeligt tværsproglig i sin tilgang, og har relevante kapitler til dækning af alle kapitler i den daværende læreplan – inklusive fonetik, læringsstrategier og sociolingvistik.

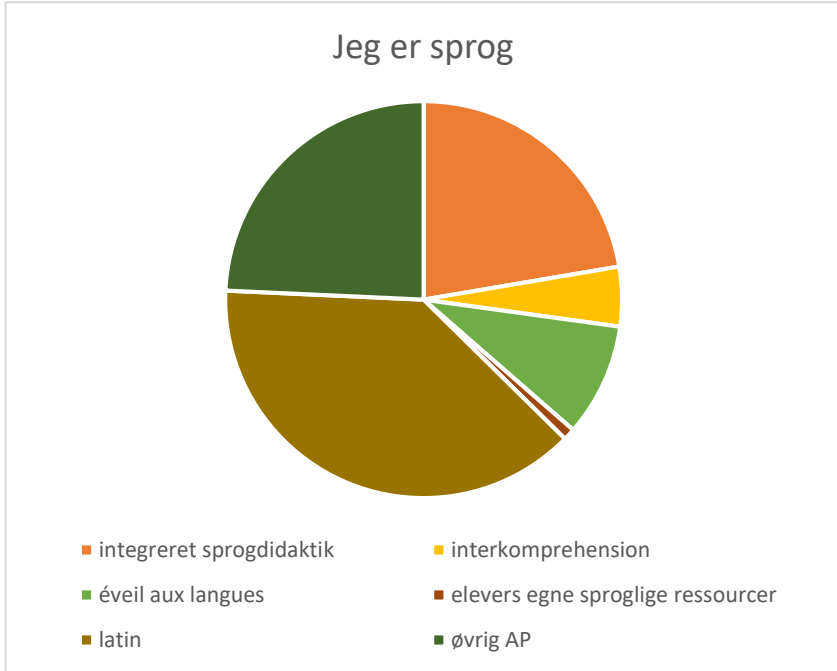
De grammatiske dele er komparative, og anvender primært skolesprogene, inklusive italiensk og til dels latin, og også ofte svensk og portugisisk.

Der er et tydeligt element af sproglig opmærksomhed og nysgerrighed, ligesom opgavetyperne er varierende og indbyder til mange former for sproglig engagement. Der perspektiveres desuden hyppigt til sprog udover skolesprogene, omend der kun ganske få gange åbnes op for et individuelt læringsrum, hvor den enkelte elev kan forholde sig til sit personlige sproglige repertoire. Latin behandles primært i den særskilte latindel.

Brusgaard, Mette & Uhre Hansen, Allan: Jeg er sprog

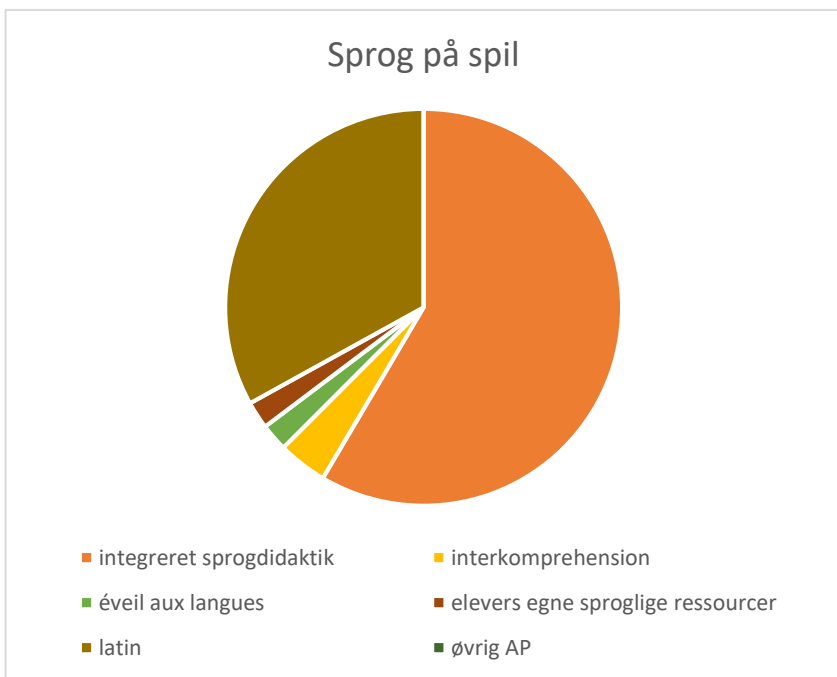
En meget omfattende bog, der tager eksplicit afsæt i ”læreplanens krav om at overføre viden om sproglig bevidsthed og sproglig analyse til tekstanalyse”. Bogen fokuserer primært på dansk,

engelsk og latin, og arbejder med kontekstbaseret grammatik. Der er fokus på sproglig fantasi, og mange opgaver af udforskende karakter, samt opgaver med sproglig analyse af skønlitteratur. Bogen indeholder et helt kapitel om sproglæringsstrategier.

Herman, Lange & Sinding: Sprog på spil

Denne bog introduceres med en gæt-et-sprog opgave og elevens egen sprogprofil, og der er

dermed et tydeligt fokus på at gøre emnet relevant for eleverne. Materialet indeholder mange opgaver med fokus på metasproglig refleksion og sproglig kreativitet. I grammatikdelen sammenlignes skolesprogene dansk, engelsk, tysk, fransk, spansk og latin gennemgående; desuden behandles latin særskilt i korte kapitler for hvert emne. På den måde er der en tydelig sammenkobling mellem latin- og almindel.

Sammenligning af læremidlerne

Der er flere faktorer, der gør en direkte sammenligning af læremidlerne vanskelig:

- De er skrevet på forskellige tidspunkter, og må derfor formodes at forholde sig til forskellige læreplaner. Det er samtidig tydeligt, at der er forskel på, hvor aktivt forfatterne forholder sig til læreplanen og den timeramme, der er sat for faget.
- Nogle har en særskilt latindel, andre ikke, og Quo Vadis er et egentligt latinmateriale
- De fleste af materialerne er tydeligt tænkt som egentlige elevbøger med både læsestof og opgaver, men det gælder fx ikke Sprog i bevægelse
- Der er stor forskel på bøgernes omfang, og dermed i sagens natur på det antal sider, der er afsat til de forskellige emner
- Lagkagediagrammerne viser udelukkende en kvantitativ forskel på materialerne – der er naturligvis også kvalitative forskelle, der kort antydes i den tilhørende tekst.

Ikke desto mindre viser lagkagediagrammerne klare forskelle mellem udgivelserne, så hvis man ønsker et materiale, der giver grundlag for integreret sprogdidaktik, er Sprog på spil et oplagt bud. Ønsker man at arbejde med interkomprehension, er det vanskeligere, men her har Jeg er sprog dog noget at byde på. Éveil aux langues-tilgangen er tydeligst repræsenteret i bogen Almen sprogforståelse.

Her på hjemmesiden findes desuden projektets materialer, der alle arbejder ud fra en flersprogethedsdidaktisk tilgang.

Candelier, M., Camilleri-Grima, A., Castellotti, V., de Pietro, J.-F., Lörincz, I., Meissner, F.-J., . . . Schröder-Sura, A. (2012). *FREPA. A Framework of Reference for PLuralistic Approaches to Languages and Cultures. Competences and resources*. Graz: Council of Europe Publishing. <https://www.ecml.at/Portals/1/documents/ECML-resources/CARAP-EN.pdf>

Daryai-Hansen, P. (2018). "Flersprogethedsdidaktik i fremmedsprogsundervisningen – hvorfor og hvordan?". I: P. Daryai-Hansen & A. Albrechtsen (red.) *Tidligere sprogstart – ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet & Københavns Professionshøjskole, 204- 226. https://tidligeresprogstart.ku.dk/publikationer/Daryai-Hansen_Albrechtsen__2018__Tidligere_sprogstart__ny_begynderdidaktik_med_fokus_p_flersprogethed.pdf

---

ⁱ NB: forfatteren til denne bog er identisk med oversigtens forfatter.